

Asia: VN/22006

Lausuntopyyntö koskien yritysten määräaikaista kustannustukea koskevan lain (508/2020) muuttamista

Lausunnonantajan lausunto

Tukijakson ajankohta: Minkä kuukausien aikana edustamanne alan liiketoiminta on kärsinyt eniten 1.6.2020 jälkeen ja kuinka paljon verrattuna vastaavaan ajankohtaan 2019?

PAMin näkemyksen mukaan kustannustukea tulisi kohdistaa etenkin palkkaukseen liittyviin kustannuksiin, koska palkkakulut ovat monesti palvelualan yrityksissä suurin kuluerä. Palkkakustannuksiin kohdennetut tuet lisäävät osaltaan myös työllisyyttä, sillä koronakriisin aiheuttamat vaikutukset ovat olleet erityisen suuret työvoimavaltaisilla palvelualoilla.

Matkailu- ja ravintola-alan toiminta on yrityksen tyypistä riippuen hyvinkin sesonkiluonteista. Lisäksi toimialalla toimivien yritysten koko vaihtelee merkittävästi, jonka seurauksena pienten yksittäisten yritysten on vaikeampaa selvittää koronarajoitusten aiheuttamista ongelmista kuin esimerkiksi suurempien ketjuihin kuuluvien yritysten. Tästä syystä kustannustuen myöntämisessä tulisi ottaa huomioon koronarajoitusten koko voimassaoloaika. Jos tukijakson pituutta jostain syystä rajoitetaan, matkailu- ja ravintola-alan sesonkiluonteisuudesta johtuen tukea hakevilla yrityksillä tulisi olla oikeus valita liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta oleellisin ajanjakso.

Kustannustuen tarve on erityisen suuri niiden toimijoiden osalta, joiden toiminta on joko supistunut merkittävästi tai suljettu väliaikaisesti hallituksen asettamien koronarajoitusten vuoksi. Yökerhojen liiketoiminnan lisäksi osa ruokaravintoloista on kärsinyt huomattavasti rajoituksista. Rajoitusten myötä myös alan mahdollisuus työllistää on heikentynyt merkittävästi, sillä arvioiden mukaan ravintolapuolelta on kadonnut koronarajoitusten myötä noin 20 000 työpaikkaa.

Liikevaihdon vertailuajanjakso

Yhden kaikille yrityksille asetetun liikevaihdon vertailuajanjakson sijaan liikevaihtorajaa on tarkasteltava yksilöllisemmin, koska esimerkiksi osa matkailu- ja ravintola-alan yrityksistä toimii erittäin sesonkiluonteisesti (ks. kohta ”Kustannustuen kohdentaminen toimialan mukaan eniten koronaepidemiasta kärsineille aloille”).

Kustannustuen myöntämisessä on hyvä myös ottaa huomioon se, että joillain yrityksillä tietyllä ajanjaksolla liikevaihto saattaa olla suhteellisen pientä, vaikka kustannukset ovat suuret (mm. tapahtumien suunnittelu ennen niiden toteuttamista).

Kustannustuen myöntämisen liikevaihtoraja

Kustannustuen liikevaihtorajan tulisi olla sellainen, että suurempien yritysten lisäksi myös mikro- ja pk-yritysten olisi mahdollista hakea tukea. Tuki tulisi kohdentaa kuitenkin etenkin työllistävälle yrityksille.

Kustannustuen kohdentaminen toimialan mukaan eniten koronaepidemiasta kärsineille aloille

Kustannustuki tulee kohdistaa erityisesti matkailu- ja ravintola-alalle, sillä toimiala on kärsinyt hallituksen asettamista koronarajoituksista merkittävästi. Rajoitusten seurauksena osa yrityksistä on joko joutunut supistamaan liiketoimintaansa merkittävästi, sulkemaan toimintansa määräajaksi tai lakkauttamaan yritystoimintansa kokonaan.

RAVINTOLA-ALA

PAM haluaa nostaa esiin, että esimerkiksi ravintola-alalla työskentelee paljon osa-aikaisia työntekijöitä sekä vuokratyöntekijöitä, koska palvelujen kysyntä vaihtelee sesonkien mukaan. Lisäksi toimialalle on tyypillistä, että asiakaskäynnit ja myynti painottuvat perjantaihin ja viikonloppuihin. Ravintola-alan sesonkiluonteisuus näkyy myös siinä, että joulun ja uudenvuoden jälkeen monien ravintoloiden myynti saattaa olla hyvinkin pientä. Tästä syystä ravintolakohtainen myynti saattaa loppuvuodesta, alkuvuodesta ja kesäkaudella vaihdella merkittävästi: esimerkiksi rannikko-, saaristo- ja järviolueilla toimivat ravintolat tekevät suurimman osan liikevaihdostaan kesäsesongin aikana.

Lisäksi ravintola-alalle on tyypillistä ravintoloiden erikoistuneisuus, joka näkyy muun muassa ravintoloiden raaka-aine-, annos- ja anniskeluvalikoimissa sekä aukioloajoissa. Erikoistuneisuuden lisäksi vain tiettyihin sesonkiaikoihin toimivilla ravintoloilla saattaa olla merkittävä rooli aluetalouden näkökulmasta alueellisena ja paikallisena työnantajana ja elinvoimaisuuden edistäjänä. Tästä syystä toimialan yritysten toiminnan yleistäminen ei anna luotettavaa kuvaa yksittäisten yritysten ja yksittäisissä segmenteissä toimivien ravintoloiden toiminnasta (ml. työllistäminen).

Koronakriisi on iskenyt etenkin alkoholijuomia myyviin ravintoloihin (mm. viinibaarit), koska näillä ravintoloilla ei ole mahdollisuuksia korvata kriisin aiheuttamia taloudellisia menetyksiä esimerkiksi tuotteiden ulosmyynnillä: alkoholilain mukaan tuotteiden ulosmyynti on anniskeluravintoloista mahdollista, mutta anniskeluravintolat saavat myydä olutta, siideriä sekä muita korkeintaan 5,5-prosenttisia alkoholijuomia klo 9-21 välisenä aikana. Myyntiin tarvitaan erillinen maksullinen lupa.

MATKAILUALA

Lapissa toimivista matkailualan yrityksistä osa toimii puolestaan vain talvikaudella. Näiden yritysten liikevaihdosta suurin osa tulee joului- ja talvilomakaudella. Tulevaa talvikautta varjostaa etenkin epätietoisuus siitä, miten muun muassa hallituksen asettamat matkustamisrajoitukset vaikuttavat ulkomaalaisten matkailijoiden saapumiseen Suomeen.

Tuen määrittämisessä huomioitavien kiinteiden kustannusten raja

PAMin näkemyksen mukaan kustannustukea tulisi kohdistaa etenkin palkkaukseen liittyviin kustannuksiin, koska palkkakulut ovat monesti palvelualan yrityksissä suurin kuluerä. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla malli, jossa vaikeasti sopeutettavien palkkakulujen korvauksen maksimimäärä olisi erillinen kiinteistä kustannuksista. Tällaisella mallilla vältettäisiin tilanteet, joissa suuremmille yrityksille myönnetään maksimituet esimerkiksi vuokrakuihin yritysten lomautettua ensin koko henkilöstönsä.

PAM tukee ehdotusta, jonka mukaan tuki laajennetaan koskemaan myös vaikeasti sopeutettavia kustannuksia. Lisäksi PAM pitää hyvänä, ettei tukea voi hakea kustannuksiin, joihin on jo aikaisemmin myönnetty kustannustukea.

Kustannustuen enimmäismäärä ja yhteensovittaminen

Yrityksille aiemmin myönnetyt toiminnan kehittämiseen tarkoitetut tuet (esim. Business Finland) eivät saa vaikuttaa yritysten mahdollisuuksiin saada kustannustukea, koska nämä tuet ovat luonteeltaan erilaisia eikä niiden voida katsoa olevan toistensa substituuotteja.

Muita näkemyksiä kustannustukeen ehdotetuista muutoksista?

Ehdotuksen mukaan kustannustukea hakevan yrityksen tulee osoittaa erityisen painavia syitä sille, miksi sen liikevaihto on laskenut tukikaudella nimenomaan Covid-19 pandemiasta johtuvista syistä. PAMin näkemyksen mukaan yrittäjien tasapuolisen kohtelun vuoksi on tärkeää tarkentaa mitä käsitteellä ”erittäin painavat syyt” tarkoitetaan.

Lisäksi hakemusprosessin tulee olla sellainen, ettei se lisää kohtuuttomasti yritysten hallinnollista taakkaa ja että kaikilla tukee oikeutetuilla yrityksillä on todellinen mahdollisuus itse hakea kustannustukea (mm. riittävän selkeät ja yksiselitteiset ohjeet, jotta tuen hakeminen esimerkiksi ilman ulkopuolisia konsultteja on mahdollista).

Jakosuo Katri
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry